

חג פורים - הכרת סיפור המגילה דרך נקודת מבט פמיניסטית- ושתי ואסתר המלכות!

מהלך:

בשיעור הקרוב נלמד ונדבר על מגילת אסתר מזווית קצת שונה....

1. קריאת סיפור המגילה. יש להתעכב על עניין "תחרות היופי" אפשר גם לעצור פה. תפקידים: ושתי ואסתר. אחשוורוש. המן. מרדכי.
 - אפשר גם לקרוא יחד את הקטע המקורי מההגדה.
2. שאלה: מה מבחינתכם "לא בסדר" בסיפור הזה? (היחס של הגברים לנשים, **חפצון** נשים- אפשר להסביר, תחרות יופי- תחרות ארכאית ושוביניסטית שעדיין קיימת בעולמנו)
3. כתיבה על הלוח: ושתי ואסתר
4. שאלה: ושתי- מה היא אמרה בעצם לאחשוורוש? (מספרים שלמעשה גם ושתי ערכה משתה במקביל לנשים בלבד...) איזה תכונות יש לה? מה אנחנו יודעים עליה מההגדה? לכתוב על הלוח.
- אסתר- מה היה התפקיד שלה? אילו תכונות היו לה? לכתוב על הלוח (העשרה ונספחים למטה)
5. קוראים ביחד את הכתבה על המגילה.
6. עבודה בכיתה על הכתבה.
7. בהקשר למה שדיברנו על ענין היופי וה**חפצון** אפשר לראות את הסרטון שעוסק בפוטושופ https://www.youtube.com/watch?v=17j5QzF3kqE&feature=iv&src_vid=iYhCn0jf46U&annotation_id=annotation_3280203671 סרטון פוטושופ <http://www.mako.co.il/home-family-kids/education/Article-175a9cd11909721006.htm> כתבה תחרות מלכת היופי לילדות קטנות באמריקה

עזרים לשיעור

1. כתבה מצולמת
2. סרטון

הפתיחה של המגילה :

א ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המלך מהדו ועד-כוש שבע ועשרים ומאה מדינה. ב בימים ההם כשבת המלך אחשורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה. ג בשנת שלוש למלכו עשה משתה לכל-שריו ועבדיו חיל פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו. ד בהראתו את-עשר כבוד מלכותו ואת-יקר תפארת גדולתו ימים רבים שמונים ומאת יום. [...] ח והשתיה כדת אין אנס כי-כן יסד המלך על כל-רב ביתו לעשות כרצון איש-ואיש. {ס} ט גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות אשר למלך אחשורוש. י ביום השביעי כטוב לב-המלך ביין אמר למהומן בזתא חרבונא בגתא ואבגתא זתר וכרכס שבעת הסריסים המשרתים את-פני המלך אחשורוש. יא להביא את-ושתי המלכה לפני המלך בכתר מלכות להראות העמים והשרים את-יפיה כי-טובת מראה היא. (מגילת אסתר, פרק א)

#שובניזם- על שם החייל הצרפתי ניקולאס שובן (כנראה דמות אגדית), ששירת בצבאו של נפוליאון ונודע בלהטו הפטריוטי לאומנות קיצונית המאופיינת בשנאה ובתוקפנות כלפי עמים אחרים. היום זה בעיקר מיוחס לזלזול כלפי נשים ואפלייתן לרעה.

מידע על אסתר מתוך המגילה:

- והנערה יפת-תאר וטובת מראה (מגילת אסתר, פרק ב, פסוק ז)
- לא-הגידה אסתר את-עמה ואת-מולדתה כי מרדכי צוה עליה אשר לא-תגיד (מגילת אסתר, פרק ב, פסוק י)
- ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל-ראיה (מגילת אסתר, פרק ב, פסוק טו)
- ויאהב המלך את-אסתר מכל-הנשים ותשא-חן וחסד לפניו (מגילת אסתר, פרק ב, פסוק יז)
- בעקבות בקשתו של מרדכי כי אסתר תתערב אצל אחשוורוש להצלת היהודים [ותאמר] [ואל-תאכלו אסתר להשיב אל-מרדכי. טז לך כנוס את-כל-היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל-תאכלו ואל-תשתו שלשת ימים לילה ויום גם-אני ונערתי אצום כן ובכן אבוא אל-המלך אשר לא-כדת וכאשר אבדתי אבדתי. (מגילת אסתר, פרק ד, פסוקים טו-טז)
- ותען אסתר המלכה ותאמר אם-מצאתי חן בעיניך המלך ואם-על-המלך טוב תנתן-לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי. ד כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד ולעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי כי אין הצר שוה בגזק המלך. (מגילת אסתר, פרק ז, פסוקים ג-ד).

סיפור המגילה:

לפני הרבה שנים גר בעיר שושן מלך ושמו אחשורוש. פעם עשה המלך משתה. צוה להביא את ושתי אשתו. הוא רצה שכל האורחים יראו פמה יפה היא. הוא שלח את עבדיו להביא אותה אבל ושתי אמרה: "גם אם המלך אחשורוש צוה לא אסכים לבוא למסכה".

ב.

כעס המלך אחשורוש על ושתי וגרש אותה. רצה המלך מלכה חדשה. הלכו שליחי המלך בכל הארץ, חפשו וקראו: "אדוננו המלך מחפש אשה אשר כתר מלכות ישים על ראשה".

ג.

בשושן גר יהודי ושמו מרדכי. הוא היה הדוד של אסתר. אסתר הייתה יפת תאר, טובת מראה וגרה בביתו של מרדכי. השליחים של אחשורוש הביאו הרבה נערות לארמון המלך וגם את אסתר. המלך אחשורוש אהב את אסתר מכל הנשים, ושם כתר מלכות על ראשה.

ד.

למלך אחשורוש היה שר ושמו המן. הוא היה איש רע מאד. המן צוה על כל האנשים להשתחוות לו. מרדכי היהודי לא רצה לברוע ברך לפני המן. פעם המן הרשע ורצה להרוג את מרדכי ואת כל היהודים.

ה.

הלך המן אל המלך אחשורוש ואמר לו: "היהודים אינם מקימים את מצות המלך, צריך להשמיד את כלם". המלך אחשורוש הסכים. המן הפיל פור – הוא הגורל. ביום י"ג בחדש אדר צריך להרוג ולאבד את כל היהודים.

ו.

מרדכי היהודי שמע שהמן רוצה להרוג את היהודים. לבש שק והלך אל אסתר המלכה וספר לה. המלכה אסתר היתה עצובה מאד. היא בכתה וצמחה שלשה ימים.

ז.

בלילה נדדה שנתו של המלך אחשורוש, ולא נכל היה להרדם. שכב במטה וקרא בספר הזכרונות, על כך שמרדכי הציל אותו פעם ממות. מרדכי היהודי ספר אז למלך ששני שומרים תכננו להרוג אותו. המלך אחשורוש צוה לתלות אותם על עץ וכתב את הדבר בספר הזכרונות.

ח.

חשב המלך: "איך אכל לגמול למרדכי על מעשהו הטוב?". אל המלך את המן: "מה לעשות לאיש אשר המלך חפץ ביקרו?". חשב המן בלבו: "בודאי המלך מתפון אלי". אמר המן: "ילבישו את האיש בבגדי מלכות, נרפיבו אותו על סוס בעיר ויקראו בקול גדול: "ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו". אמר המלך אחשורוש: "קח את מרדכי היהודי ועשה לו כל מה שאמרת". המן עשה כמצות המלך.

ט.

אסתר המלכה עשתה משתה. היא הזמינה את המלך אחשורוש ואת המן. אמר המלך לאסתר: "אסתר הגידי לי, מה לך? מה את מבקשת ואתן לך עד תצי המלכות". אמרה אסתר: "איש רע רוצה להרוג אותי ואת עמי". שאל המלך: "מי זה? מי האיש?". אמרה אסתר: "המן הרע הזה".

י.

פעם המלך על המן וצוה לתלות אותו על העץ שהכין למרדכי. המלך שלח שליחים בכל הארץ וצוה לא להרוג את היהודים. מאז בכל שנה חוגגים היהודים בי"ד באדר את חג הפורים. הם אוכלים ושותים ושולחים משלוח מנות.

וּשְׁתֵי הַפְּמִינִיסְטִית הַנִּשְׁכַּחַת

כְּשֶׁאֶקְרָא אֶת הַמְּגִילָה, בְּצַד הַשְּׂמִיחָה הַגְּדוּלָה עַל הַצִּלַּת נְשׁוֹת עַם יִשְׂרָאֵל מִגְּזֵרַת הַמֶּן, אֶזְכֹּר אֶת אֲשֶׁר עָשִׂתָּה וְשְׁתֵי וְאֵת אֲשֶׁר נִגְזַר עֲלֶיָּהּ.

אורית בכר-מלמד

א. כולנו התחנכנו במערכת החינוך הגברית, ולכן התרגלנו להעריך את הדמויות הראשיות של מגילת אסתר, והזנחנו את הדמויות המשניות, שחשיבותן נודעת רק למעיינים היטב במגילת אסתר.

ב. מבדיקה נוספת של האירועים המסופרים במגילה עולה כי רוב הדמויות במגילה משחקות לפי חוקי המשחק של העולם העתיק, לפיה על האישה להיות כנועה וציינית, והגבר יכול לעשות ככל העולה על רוחו. הגדיל לעשות המלך אחשוורוש, שהיה שובניסט גדול יותר אפילו משלמה המלך, בעל 300 הנשים ו-700 הפלגשים, שאחרי שחוקק בעצת ממוכן את חוק "הגבר השולט": "להיות כל איש שורר בביתו", מארגן לעצמו תחרות יופי, שבה כל אישה שמשתתפת הופכת להיות קרבן אופציונלי לתאוותיו ולמאוויו.

ג. הדמות היחידה, לדעתי, בכל המגילה, שלא נכנעת לתכתיבים הגבריים היא וּשְׁתֵי. נצייר לנו את הסיטואציה הבאה: בעלה השמן והשיכור, יושב עם חבריו הבטלנים, ומדברים דיבורים של גברים ואז מתוך שיכרותו הוא מצווה עליה (נכדתו של נבוכדנצר המלך הקודם!), לבוא בלבוש מלכות, לטענתו כדי להראות העמים והשרים את יופייה, אבל ברור שהכוונה להראות את גודל מלכותו, שהוא יכול לשלוט ולבזות את נכדתו של שליט העולם הקודם.

ד. והיא, אומרת עד כאן, לראשונה בהיסטוריה, אישה אומרת לא לבעלה, ולא סתם לבעל רגיל, אלא לשליט העולם הקדום השולט מהודו ועד כוש. יש כאן סירוב אמיץ מצד אישה, שלא מוכנה לשמש כאובייקט, וצעצוע של אחשוורוש. תשובה זו כל כך הפתיעה את אחשוורוש, שהוא לא ידע כיצד להגיב אליה, ונאלץ לזמן את טובי יועציו, שבעה במספר כדי שיעצו לו מה לעשות עם האישה הזו.

ה. סופה של וּשְׁתֵי, נגזר מראש. היא מסולקת מהארמון בבושת פנים, ונעשה תיקון בחוקת פרס, למען אי הישנות מקרה. אבל במעשה האמיץ היא התוותה דרך למיליוני נשים במהלך ההיסטוריה, להרים את ראשן כנגד בעליהן ולהעז ולומר לא.

ו. השנה אשלח את בתי מחופשת לגן בבגדי מלכה וכתר לראשה, וכשישאלו אותה למה התחפשת, אצפה שהיא תענה, התחפשתי לגיבורה של המגילה, לוּשְׁתֵי. וכשאקרא את המגילה, בצד השמחה הגדולה על הצלת נשות עם ישראל מגזרת המן, אזכור את אשר עשתה וּשְׁתֵי ואת אשר נגזר עליה.

ענה על השאלות הבאות:

1. מדוע הכותבת קוראת 'לאחשוורוש שובניסט' בפסקה ב?
2. על איזו דמות במגילה מסופר בפסקה השנייה?
3. לפי הפסקה השנייה מדוע וּשְׁתֵי לא נכנעת?
4. הסבר מדוע זה השם שהכותבת בחרה לכתבה?
5. מה הפסקה הכי חשובה בכתבה ומדוע?
6. הסבר את הביטוי בפסקה ה- "סופה נגזר מראש".
7. מה דעתך האישית על המעשה של וּשְׁתֵי?
8. לפי הפסקה האחרונה מדוע הכותבת רוצה לחפש את הבת שלה לוּשְׁתֵי ?